

Anayasa Mahkemesi Kararı

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından

29.11.2000 tarih ve 24245 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır

Esas No : 2000/21
Karar No : 2000/16
Karar Günü : 06.07.2000

İtiraz Yoluna Başvuran : Tarsus Ağır Ceza Mahkemesi
İtirazın Konusu : 4.1.1961 günlü, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 4369 sayılı Yasa ile eklenen Geçici 21. maddesinin Anayasa'nın 38. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

OLAY :

1995 yılında işlediği vergi kaçakçılığı suçundan mahkum olan sanığın cezasının infaz aşamasında, mahkumiyetine esas alınan yasa maddesinde 22.7.1998 günlü, 4369 sayılı Yasa ile yapılan lehte değişiklik nedeniyle kararın hüküm fıkrasının tavrı için açılan davada, 213 sayılı Yasa'nın Geçici 21. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı savını ciddi bulan Mahkeme iptali istemiyle başvurmuştur.

İTİRAZIN GEREKÇESİ :

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir: "TCK.nun 2/2. maddesi amir hüküm olup suç tarihindeki kanun maddesi sonradan değiştirilmiş ise birbirinden farklı olan maddelerde sanık lehine olan kanun maddesinin tatbik edilmesini öngörmüştür. Nazari olarak da Ceza Hukukunun genel ilkelerinden olarak sonradan yapılan değişiklik sanık lehine olduğundan uygulanması gerektiği öğretilmiştir. Anayasamızın 38. maddesi de bu genel prensibe uygun tanzim edilmiş olduğundan yukarıda açıklanan tarzda yorumlanmalıdır. 213 sayılı Kanunun 359. maddesi 4369 sayılı Yasa ile değiştirilmiş ayrıca 4369 sayılı Yasanın geçici 21. maddesinde bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce kesinleşmiş mahkumiyet kararları hakkında bu kanun hükümleri uygulanmaz şeklinde tanzim edilip yürürlüğe girmiştir. Yukarıda açıklanan değişiklik sanık lehine olduğu halde yargılama tamamlandığından karar kesinleştiğinden 4369 sayılı Yasanın 21. maddesine göre uygulanamayacaktır. Bu durum Anayasaya aykırı görüldüğünden Mahkememizce Anayasanın 152. maddesine göre iptaline gidilebileceğinden aşağıdaki şekilde karar verilmesi gerektiği kanaatine varıldı.

Gerekçesi yukarıda açıklandığı üzere; sanık vekilinin vergi kaçakçılığı suçundan muhakemenin yenilenmesi talebi sonucu iadei muhakemenin kabule şayan olup olmadığı hususunda karar verilebilmesi için 213 sayılı Yasanın 4369 sayılı Kanunla değişik 359. maddesinin uygulanması ile ilgili aynı yasanın geçici 21. maddesinin Anayasanın 38. maddesine aykırı olduğundan iptal davası açılmasına, bunun için örnek dosya çıkarılarak asıl dosyanın Anayasa Mahkemesine karar verilmek üzere gönderilmesine bu nedenle muhakemenin durdurulmasına, Anayasa Mahkemesince 5 ay içerisinde karar verildiğinde dosyanın ele alınarak iadei muhakemenin kabule şayan olup olmadığı hususunda karar verilmesine, Anayasa Mahkemesince Anayasanın 152. maddesinde belirtilen süre içerisinde

karar vermediğinde 5 aylık süre bitimi olan 08.08.2000 tarihinde dosyanın ele alınarak karar verilmesine sanığın 24.02.2000 tarihinde cezaevine alındığında lehe olan yasanın uygulanması durumunda infaz hükümlerine göre mağdur olmayacağı tespit edilmekle, infazın tehirine yer olmadığına, dosya üzerinden talep gibi oybirliğiyle karar verildi."

YASA METİNLERİ :

İtiraz Konusu Yasa Kuralı İtiraz konusu kural şöyledir: "Geçici Madde 21- Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce işlenmiş fiiller hakkında kesilecek cezalarda, bu fiillerin işlendiği tarihte 213 sayılı Vergi Usul Kanununun yürürlükte bulunan vergi cezalarına ait hükümleri; hükmolunacak cezalar hakkında ise, bu fiillerin işlendiği tarihte yürürlükte bulunan hükümler ile bu Kanun hükümlerinden lehe olanı uygulanır. Şu kadar ki, bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce kesinleşmiş mahkumiyet kararları hakkında bu Kanun hükümleri uygulanmaz."

İlgili Yasa Kuralı Türk Ceza Kanunu'nun 2. maddesinin ilgili görülen ikinci fıkrası şöyledir: "Bir cürüm veya kabahatin işlendiği zamanın kanunu ile sonradan neşir olunan kanunun hükümleri birbirinden farklı ise failin lehinde olan kanun tatbik ve infaz olunur."

Dayanılan Anayasa Kuralı İtiraz gerekçesinde dayanılan Anayasa kuralı şöyledir:

"MADDE 38.- Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez. Suç ve ceza zamanaşımı ile ceza mahkumiyetinin sonuçları konusunda da yukarıdaki fıkra uygulanır. Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur. Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz. Hiç kimse kendisini ve kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz. Ceza sorumluluğu şahsidir. Genel müsadere cezası verilemez. İdare, kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamaz. Silahlı Kuvvetlerin iç düzeni bakımından bu hükme kanunla istisnalar getirilebilir. Vatandaş, suç sebebiyle yabancı bir ülkeye geri verilemez."

İlgili Anayasa Kuralları İlgili görülen Anayasa kuralları şöyledir:

"MADDE 2.- Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir."

"MADDE 10.- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Haşim KILIÇ, Samia AKBULUT, Yalçın ACARGÜN, Mustafa BUMİN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Mahir Can ILICAK, Rüştü SÖNMEZ, Ertuğrul ERSOY ve Tülay TUĞCU'nun katılımlarıyla 5.4.2000 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle sınırlama sorunu üzerinde durulmuştur:

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Yasa'nın 28. maddelerine göre, Anayasa Mahkemesi'ne yapılacak başvurular itiraz yoluna başvuran Mahkeme'nin bakmakta olduğu davada uygulayacağı yasa kuralları ile sınırlıdır. Bakılmakta olan davada tavzih istemi yasanın

yürürlüğe girmesinden önce kesinleşmiş mahkumiyet kararı hakkında olduğundan, 213 sayılı "Vergi Usul Kanunu"nun 4369 sayılı Yasa ile eklenen Geçici 21. maddesine ilişkin itirazın esasının incelenmesinin, maddenin son tümcesiyle sınırlı olarak yapılmasına 5.4.2000 gününde oybirliğiyle karar verildi.

ESASIN İNCELENMESİ :

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen ve ilgili görülen yasa kurallarıyla aykırılık savına dayanak yapılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları, bunların gerekçeleri ve öteki yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

İtiraz Konusu Kuralın Anlam ve Kapsamı :

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun Geçici 21. maddesiyle ilgili olan "Kaçakçılık Suçları ve Cezaları" başlıklı 359. maddesi suçun unsurları ve yaptırımını yönünden zaman içinde değişikliğe uğramıştır. 213 sayılı Yasa'ya 22.7.1998 günlü 4369 sayılı Yasa ile itiraz konusu son tümcenin de bulunduğu Geçici 21. madde eklenmiştir. Vergi Usul Yasası'nın 359. maddesinin (2). bendinde sayılan vergi kaçakçılığı suçunu işleyenler için öngörülen 3 yıldan 5 yıla kadar ağır hapis cezası, 4369 sayılı Yasa ile 18 aydan 3 yıla kadar ağır hapis cezası olarak sanıklar lehine değiştirilmiştir. Ancak, Geçici Madde 21'in son tümcesinde "Şu kadar ki, bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce kesinleşmiş mahkumiyet kararları hakkında bu Kanun hükümleri uygulanmaz" kuralına yer verilmiştir. Buna göre, 213 sayılı Yasa'da değişiklik yapan 4369 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihten önce kesinleşmiş mahkumiyet kararları için lehdeki bu değişiklik uygulanamayacaktır.

Anayasa'ya Aykırılık Sorunu :

Mahkeme, başvuru kararında, Türk Ceza Kanunu'nun 2. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca suç tarihindeki kuralın değişmesi halinde sanık lehine olan hükmün uygulanması gerekeceğini, bunun ceza hukukunun genel ilkelerinden biri olduğunu, Anayasa'nın 38. maddesinin de bu genel ilkeye uygun olarak düzenlendiğini, 213 sayılı Yasa'nın 359. maddesinin 4369 sayılı Yasa ile değiştirildiğini, aynı Yasa ile getirilen Geçici 21. madde uyarınca kesinleşmiş mahkumiyet kararlarına bu kanun hükümlerinin uygulanamamasının Anayasa'nın 38. maddesine aykırılık oluşturduğunu ileri sürmüştür. 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesine göre Anayasa Mahkemesi, kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Anayasa'ya aykırılığı hususunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelere dayanmak zorunda değildir. Anayasa Mahkemesi taleple bağlı kalmak kaydıyla başka gerekçe ile de Anayasa'ya aykırılık kararı verebilir. Bu nedenle, itiraz konusu kuralın Anayasa'nın yalnız 38. maddesi yönünden değil, ilgisi nedeniyle 2. ve 10. maddeleri yönünden de incelenmesi uygun görülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde, Cumhuriyetin nitelikleri arasında sayılan hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde yasakoyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri ve Anayasa'nın bulunduğu bilincinde olan ve hukuk güvenliğini sağlayan devlettir.

Anayasa'nın 10. maddesinde belirtilen "yasa önünde eşitlik ilkesi" hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmektedir. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalarca aynı işleme bağlı tutulmalarını

sağlamak ve kişilere yasa karşısında ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Durum ve konumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları gerekli kılabilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar ayrı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'nın öngördüğü eşitlik ilkesi çiğnenmiş olmaz. Nitelikleri ve durumları özdeş olanlar için yasalarla değişik kurallar konulamaz. Bir ülkedeki toplumsal, ekonomik ve kültürel yapının, fail üzerindeki baskısını değerlendirerek hangi eylemlerin suç sayılacağını, bunların hangi tür ve ölçüde yaptırıma bağlanacağını saptamak yasakoyucunun takdir yetkisi içindedir. Ancak, yasama organı ceza hukuku alanında düzenleme yaparken anayasal sınırlar içinde hareket etmek ve ceza hukukunun genel ilkelerine bağlı kalmak zorundadır.

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun "kaçakçılık suçları ve cezaları" başlıklı 359. maddesinin 2. bendi uyarınca sahte fatura kullanarak vergi kaçırma suçunu işleyenlere yasakoyucunun öngördüğü 3 yıldan 5 yıla kadar ağır hapis cezası, 22.7.1998 günlü, 4369 sayılı Yasa ile 18 aydan 3 yıla kadar ağır hapis cezası olarak değiştirilmiştir. Geçici 21. maddenin birinci tükmesinde "... hükmolunacak cezalar hakkında ise, bu fiillerin işlendiği tarihte yürürlükte bulunan hükümler ile bu kanun hükümlerinden lehe olan uygulanır." Denilmesine karşın, itiraz konusu son tükmede "Şu kadar ki bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce kesinleşmiş mahkumiyet kararları hakkında bu Kanun hükümleri uygulanmaz" kuralına yer verilmiştir.

Türk Ceza Kanunu'nun 2. maddesinin ikinci fıkrasında "Bir cürüm veya kabahatin işlendiği zamanın kanunu ile sonradan neşrolunan kanun hükümleri birbirinden farklı ise failin lehine olan kanun tatbik ve infaz olunur" denilmektedir. Bu kuralın yalnız görülmekte olan davaları değil, infazı gereken mahkumiyet kararlarını da kapsadığında duraksamaya yer yoktur. Ceza hukukunun bu ilkesi çağdaş hukukun temel ilkelerinden biri olduğu gibi adaletli bir hukuk düzeninin de gereğidir.

Aynı hukuksal durumda olan kişilerin, aynı tarihte sahte fatura kullanmak suretiyle kaçakçılık suçu işlemeleri halinde, haklarında açılacak kamu davalarının kimi nedenlerle farklı tarihlerde sonuçlanarak kesinleşmesi durumunda "fail lehine olan kanun tatbik ve infaz olunur" ilkesi, itiraz konusu kural kapsamına girenler için uygulanamayacağından bunların farklı cezalandırılmaları sonucu doğacaktır. Eşitlik ilkesine aykırılığı açık olan bu uygulamanın hukuksal eşitliği esas alan hukuk devleti ilkesiyle de bağdaştığı ileri sürülemez.

Açıklanan nedenlerle, kural, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir. İtiraz konusu kuralın Anayasa'nın 38. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

SONUÇ :

4.1.1961 günlü, 213 sayılı "Vergi Usul Kanunu" nun 4369 sayılı Yasa ile eklenen Geçici 21. maddesinin son tükmesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, 6.7.2000 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

(TARAFIMIZIN BAŞVURUSU ÜZERİNE ALINAN KARARDIR).